

onze onrijpe jeugd door de genoemde „bloem“-lezingen in contact komen met boeken als: Een huis vol menschen, van Scharl Antink; Menschenwee en De Jordaan, van Quérido; Pallieter, van Timmermans; De gelukkige familie en Een voor één, van Herman Robbers.

Dit zijn in elk geval geen boeken voor kinderen. „Men hoeft waarlijk niet preutsch te zijn, om toch van de daken te roepen, dat er een zonde geschiedt tegenover onze jongens en meisjes, wanneer men boeken als de bovengenoemde, en fragmenten, waarin wat al teveel het seksuele element naar voren treedt, maar gedachteloos aan hen voorzet, omdat die werken goed geschreven zijn en het leven geven, zooals het is volgens de schrijvers“.

Er is ook reden bezwaar te maken tegen het „inwijden“ in de literatuur, die het kenteeken draagt van spot, cynisme, of pessimisme. Ida Heyermans geeft voorbeelden uit boeken van Corry van Brugge, Frans Coenen en Frans Mijnsen, waar de kinderziel met grove of zwaarmoedige taal wordt „gevoed“.

Ook de poëzie is niet ongevaarlijk.

Erkend moet, dat tegenover de oude school, waar al te vaak de aangename „berijming“ (het woord reeds is afgrijpselijk) en de Turksche trom van het pathos, de echte dichtkunst in den hoek drong, de nieuwe poëzie geen slecht figuur maakt. Daar wordt tenminste meer gerekend met hetgeen als de eerste voorwaarde van kunst moet worden erkend: natuur en waarheid. — „maar“ (zegt Ida Heyermans) de dichter, die het eigen gevoel uitafelt, in vereenzaming dat uitzingt, wat door hem slechts ondervonden wordt, zoodat het geen weerklank vindt in wie naar hem luisteren, kan geen opvoeder der jeugd wezen. Evenmin hij, in wien alle levensvreugde zwijgt, zoodat de jongeren, in wie levensmoed dient aangekweekt te worden, met den somberen dichter moeten schrijven door daken van duisternis“.

Met voorbeelden wordt dit oordeel verduidelijkt.

In de genoemde leesboeken staan sonnetten en verzen van Kloos, Gorter, Helene Swarth, Annie Salomons en Henriëtte Roland Holst, waar het pessimisme de diepe grondtoon is.

En pessimisme voedt niet op, maar maakt de ziel week en slap.

Ten slotte worden in deze brochure enkele boeken ter sprake gebracht, die men in hun geheel als leerstof op sommige gymnasia gebruikt, o.a. Een zwerver verliefd van Arthur van Schendel, en De Bruidstijd van Annie de Boogh van Herman Robbers.

Dit laatste boek is door mij reeds vroeger ter sprake gebracht. Een meisje van vijftien jaar, uit een zeer degelijk christelijk gezin, had het met huid en haar gelezen. En daar komt nota bene een passage in voor, waar verhaald wordt, dat de bruidegom, Louis, aan den vooravond van zijn huwelijksdag, een publiek huis bezoekt.

Ida Heyermans, aan wie wij bij dezen hulde brengen voor haar, ook ons christenen beschamend, getuigenis, eindigt met eenige praktische en theoretische wenken, inzake de vraag, wat er tegen dit literaire woeker-kwaad moet worden gedaan.

Wanneer wij later aan het meer positieve deel van onze artikelenreeks toezien, kunnen wij met haar gedachten op dit punt misschien nader kennis maken.

Wij volstaan met de mededeeling, dat Ida Heyermans niet veel heil ziet in het uitoefenen van een strenge keur der bibliotheken, maar in de goede opvoeding. De opvoeder moet door zielscontact invloed oefenen op den wil en den smaak der jongeren. Hij moet hun, als een oudere vriend, den weg wijzen door de wildernis.

B. W.

Naschrift. Daar ik voor een paar weken buitenslands ga, moet ik deze artikelen-serie even onderbreken. De heer C. Tazelaar, doctorandus in de Nederl. letteren, leeraar aan de Chr. H. B. S. in Amsterdam, heeft heel vriendelijk op zich genomen in deze rubriek eenige artikelen te schrijven, aan ons onderwerp zeer verwant.

H. J. S. Gaarne zal ik van u eenige nadere beschouwingen verwachten.

J. v. d. P. Met veel belangstelling las ik uw uitvoerige en belangrijke confidentie. Ik hoop er gebruik van te maken.

H. E. te A. Uw vraag zal ik ernstig overwegen.

B. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Reformed en de Zending.

Onder de vele opzichten, waarin Dr. A. Kuyper groot en eenig was, zal nimmer vergeten worden zijn innige liefde tot het vaderland, zijn bijzondere gehechtheid aan den Nederlandschen stam, zijn groote toewijding aan de bewaring en verbreiding van onze taal. Deze kenmerken, die den grooten Vader- en Nederlander sierden, stonden weer in nauw verband met zijn godsdienstige overtuiging. De Gereformeerde Kerk en waarheid zijn in deze gewesten tot rijpe en groote ontwikkeling gekomen. De bevordering van de kennis der gereformeerde beginselen betekende vordering van de komst van

's Heeren Koninkrijk, in welken weg de wil van God zal geschieden en eere gebracht aan den Naam van onzen Vader in de hemelen. Die eere van God was hem zoo lief, hem, aan wien die God in zijn vrijmacht had gedacht, hem stellende tot een uitverkoren vat. Zuid-Afrika had mede daarom de liefde van zijn hart, omdat daar althans voor onzen stam en onze taal de goede kans bestond dat zij niet zouden opgaan in of ondergaan door het Engelsche volk of de Engelsche taal. En mocht het voor de emigranten in Amerika welhaast onmogelijk zijn om voor het nageslacht het gebruik van de Nederlandsche taal te behouden, en achtte ook Kuyper zelf het beter dat die van ons waren uitgegaan, zich in het verre Westen niet isoleerden, welverdiend geeselde hij in zijn „Varia Americana“ de laksheid en liefde-loosheid van de toonaangevende kringen der zelfvoldane liberalen, die den band met die duizenden van Nederlandschen stam niet meer aanhaalden, na hen hier eerst het leven schier ondragelijk te hebben gemaakt.

Het versterken van den Nederlandschen geest betekende voor hem handhaving der gereformeerde beginselen, uitbreiding van de Gereformeerde Kerk en in dien weg verbreiding van de Gereformeerde waarheid, van welke hij door Gods genade een innig liefhebber, een groot kenner, en waarvoor hij een machtig strijder was.

Indien er iets van den geest van Kuyper ook in dit opzicht in ons leeft, dan mag hij die mededeelingen doet omtrent den oorsprong, de historie en het heden van kerkgemeenschappen in den vreemde, die ons zoo na verwant zijn als de Dutch Reformed, ook nadat zij het Dutch heeft laten vallen, zich verzekerd houden van de belangstelling bij een groot deel van de medeleden zijner eigene Kerk. En als nu de invloed dier verwante kerken als zuster- of dochterkerken zich ook doet gelden door haar zendingswerk, dan kan het hoofd van dit artikel voor zulke lezers niet vreemd zijn.

Een der eerste aangelegenheden, waarnaar hij een onderzoek naar de kerkelijke en gemeentelijke toestanden navraag wordt gedaan is in den laatste tijd zeer zeker de „zendingszaak“. Zij is eens genoemd de buitenlandsche politiek der Kerk.

Als afgevaardigden van buitenlandsche Kerken op onze Synodes het woord voeren, de grooten hunner kerken brengen en ons dan ook naar den aard der zaak mededeelingen doen omtrent den welstand van onze zuster, dan laten zij niet na om melding te maken van wat in hun milieu voor de „zendingszaak“ wordt gedaan, opdat wij zouden weten hoe het staat met den gezondheids-toestand der betrokkene kerk.

Daartoe kan dan in de eerste plaats dienen wat ik ga mededeelen van het zendingswerk der Reformed en verder zal het ons kunnen verwikelen als wij hooren dat door den arbeid der Gereformeerde Kerk er steeds meer geloovigen gevonden worden, die de waarheid belijden naar den diepen zin en mergvollen inhoud der Gereformeerde Belijdenis.

De zendingszaak dan wordt niet door eene vereniging of een zendingsgenootschap behartigd, maar door de Kerk. De Synode, die telken jare vergadert, benoemt „The Board“ voor de buitenlandsche zending, bestaande uit zeven leden, waaronder op het oogenblik zes predikanten worden geteld en één niet-predikant. Deze zeven leden (officers) vormen het hoofdbestuur; daarnaast nu staat eene commissie van uitvoering, waarvan leden zijn behalve de president en vice-president van het hoofdbestuur ex officio, vijf predikanten en vijf niet-predikanten. Verder is er een afzonderlijk college van vijf predikanten en vijf niet-predikanten, dat de zendingszaak uitgaande van de Reformed voor Arabië beheert. Ten slotte benoemt de Synode ook nog een college bestaande uit vijf medici als medische adviseurs.

Naast de Board bovengenoemd bestaat nog een Board, waarin alleen vrouwen zitting hebben en wel ten getale van tien, eveneens ter behartiging van de buitenlandsche zending der Kerk. Het lekelement alsmede dat der vrouwen neemt zeer actief deel aan de zendingszaak dezer Gereformeerde Kerk. Bovendien benoemt de Synode ook nog vier secretarissen, voor ieder der vier zendings-terreinen een afzonderlijken functionaris.

De Board, of wilt ge het Bestuur van de buitenlandsche zending, brengt jaarlijks een zeer uitvoerig rapport der Zending uit op de Synode, een kort verslag daarvan komt voor in het Jaarboekje en daarbenevens verschijnt nog afzonderlijk een tamelijk breed overzicht, gedrukt op uitsnemen papier en verlicht met onderscheiden „klekjes“ van de verschillende velden van arbeid. Het is voor ons van het allergrootste belang om te weten dat deze Kerk, die ons toch in menig opzicht betrekkelijk nauw verwant is, haar zendings-terreinen heeft in Azië en wel in het midden dier volken, die van peroude beschaving zijn. Dit is niet bij geval en tevens van uitsnemen groote betekenis. De zending dezer kerk heeft haar „lot“ te midden van de groote historische volkeren van Azië, met een wijd uitgestreken achtergrond ten opzichte van hun godsdienstig leven. Deze volkeren staan niet buiten de dingen die de wereld van onzen tijd in beroering brengen. Wat bergt

China met haar miljoenen in den schoot? Wat staat ons te wachten van het gele ras? Reusachtig is de ontwikkeling van het verre Oosten! Voor-Indië met zijn miljoenen en miljoenen komt tot ontwakning. Het nabije Oosten heeft ook zijn netelig vraagstuk. De groote oorlog heeft deze volkeren nog meer naderbij gebracht. Van hun isolement is bijna geen schaduw overgebleven. In het midden der groote naties van Azië, in China, in Indië, in Japan en in Arabië liggen de velden van arbeid waarop de tientallen van geleerde en energieke mannen en vrouwen uit de Reformed werken met de energie en het optimisme aan de Amerikaansche Zending bijzonder eigen. De oudste van de vier terreinen waarop wordt gearbeid is de Amoy Zending in China, aangevangen in 1842. Zij is ook onder ons bekend. Amoy ligt aan de straat die het vasteland van China scheidt van het eiland Formosa en die loopt van de Oost-Chineesche naar de Zuid-Chineesche zee. Rijk gezegend, veel omvattend en zich steeds uitbreidend is het werk op dit oudste zendingsveld. Niet minder dan zes en veertig mannen en vrouwen uit Amerika werken op dit terrein of bereiden zich daartoe voor. En onder deze zes en veertig vinden wij zoovele namen van zuiver Nederlandschen klank. Onder de dames o.a. een van de bekende familie Zwemer, ook de naam van Dr. Strick, waaraan mij nog eenige familie relatie bindt, wordt onder de medische arbeiders op dit veld geteld.

Het tweede veld wordt kortheidshalve aangeduid met de benaming van Arcot Zending in Indië. Zij wordt Arcot Zending genoemd, omdat zij hoofdzakelijk het Arcot District van het Madras Presidenschap beslaat, gelegen in het zuiden van Britsch Indië. Dit zendingsveld bevat gansch Noord Arcot, twee provinciën van Zuid Arcot, en drie provinciën van het Cuddapah District, derhalve de deelen die grenzen aan het inboorlingen koninkrijk Mysore. De lengte van dit arbeidsveld is 190 mijlen, met eene gemiddelde breedte van 60 mijlen, en eene oppervlakte van 11.400 vierkante mijlen, met ongeveer drie miljoen inwoners. In 1853 werden naar dit terrein drie predikanten uit de familie Scudder gezonden, in '55 werden nog twee zendelingen aan deze eersten toegevoegd en reeds in 1861 werd dit getal uitgebreid tot negen.

Thans werken hier reeds vijftig mannen en vrouwen, waaronder ruim een tiental door mij wordt gerekend dat zich voorbereidt om uitgezonden te worden. Meer dan tien van deze mannen en vrouwen dragen den familienaam Scudder. Het geslacht der Scudders zal voor immer zeer nauw verbonden blijven aan de Arcot Zending. Een der voorvaders, Dr. Scudder, was de eerste medische zendeling die naar Indië vertrok. Den 8sten Juni van het vorige jaar was het honderd jaar geleden dat deze zendeling-arts met zijn vrouw scheep ging naar Britsch-Indië. Gedurende deze honderd jaar hebben niet minder dan één en veertig leden van dit geslacht in de Zending gearbeid of zijn daarin nog werkzaam. En drie bereiden zich alweer voor. Alleen aan de Arcot Zending waren vier en dertig Scudders verbonden. Te samen hebben zij meer dan duizend jaar dienst in de Oost! Indië is een zeer moeilijk doch heerlijk veld van arbeid met zijn kasten. Ook voor dit land breekt een nieuwe aera aan. Hier komt de zending in aanraking met de overoude cultuur der Hindoes. De bewoners zijn in drie klassen verdeeld. De Brahminen, die, hoewel zij slechts vier percent der bevolking uitmaken, toch het meest invloedrijke gedeelte zijn.

Het eigenlijke volk wordt gevormd door de Sudra's, die 75 percent der bevolking uitmaken, en eindelijk vormen de Paria's ongeveer twintig percent der bevolking. Moeilijk maar niet ongezegd is hier het werk der Zending. Een kiekje dat ons een groep van studenten aan het Voorhees College te Vellore laat zien, toont hoe prachtig van bouw deze jonge mannen uit de hogere kaste zijn.

Prachtig is ook de straat, waaraan het gebouw staat der medische school voor vrouwen in hetzelfde Vellore. Het rapport over het jaar 1918—19 heeft een zeer donkeren achtergrond, daar het melding maakt van de groote verwoestingen, aangericht door de influenza en cholera, waarbij nog de ontzettende duurte kwam van de levensmiddelen. Doch daartegenover stond dat het werk der evangelie-verkondiging bijzonder was gezegend. Het derde veld waarop de Reformed werkt ligt in Japan en is begonnen in 1859.

Deze Zending is van het allerhoogste belang! Stel U zich eens voor wat een gekerstend Japan zou betekenen voor de komst van Gods Koninkrijk! Japan heeft al de overheerschende plaats ingenomen onder de Aziatische volkeren. Japan zelf heeft voor zestig jaar, bij den aanvang van dit zendingswerk getuigenis gegeven aan de zedelijke en geestelijke krachten in het Christendom gelegen. Haast legendarisch klinken de verhalen die ons melden welk een invloed de zendelingen Verbeck, Brown en Ballagh, vooral de eerste, hadden in de kringen der hooge regeering in het midden der vorige eeuw, toen Japan geopend werd voor de Westersche beschaving. Machtig moet de invloed van die mannen zijn geweest in die eerste jaren op de gedachten van het volk. De kerk van Christus is reeds een macht in dit land. De dienst der zendelingen wordt ernstig begeerd om Japan

de leiding te bezorgen in Oost-Azië. De Zending is een groeiende macht, vooral in Zuid-Japan. Thans werken hier in den dienst dezer zending ruim veertig mannen en vrouwen. Treft men onder de Arcot zending ook beduidend veel namen van Nederlandschen oorsprong aan, treft men dit ook het geval bij de zending in Japan, naast de familienamen van Pieters, komen voor als van Hoekje, Kuyper, Noordhoff, Van Strien, Oltmans, Van Bronkhorst, Stegeman en meer andere. Wat nu het laatste jaar betreft, dit wordt gekenmerkt door een ongewoon openlijk uitgesproken oppositie tegen het Christendom, die te verklaren is uit de verandering in de regering, die onder leiding van generaal Terachi een sterk reactionair karakter droeg. Na den val van dit kabinet is de situatie een weinig veranderd en verbeterd. Het militarisme en imperialisme stonden de vordering van het Christendom in Japan grootelijks in den weg. Het rapport verwacht, als de Volkerenbond brengt wat er van verwacht wordt, voor de toekomst minder tegenwerking van het Christendom in Japan. De pers slaat al een anderen toon aan. Democratische gedachten worden openlijk besproken en verdedigd. De leiders der Christenen verwachten dat het jonger geslacht der zendelingen grootere resultaten zal verkrijgen op zijn arbeid dan in het verleden mogelijk was. In het Noorden van Japan, in Tokio en Yokohama, zoowel als in het Zuiden te Nagasaki en Shimonoseki, heeft deze zending twee scholen, twee voor jongens en twee voor meisjes; twee in vereeniging met de Presbyteriaansche kerk en twee die geheel uitgaan van de Reformed.

Het vierde veld van arbeid ligt in Arabië. Daarop is het werk begonnen in 1894. Wie had voor enkele jaren er aan durven denken dat Arabië zou zijn vertegenwoordigd geweest op de vredesconferentie te Parijs! De zending staat voor een nieuwe periode waarop zij lang heeft gewacht, waarom zij veel heeft gebeden. In Mesopotamië, het oude land van Irak, kan nu de zending ongehinderd haar gezegend werk verrichten! De gevolgen van den oorlog zijn groot, onberekenbaar en van de verste strekking. Een moeilijke jaar ligt achter den rug. Ook hier woedde de influenza, en verder maakten de mazelen, meningitis en andere besmettelijke ziekten vele slachtoffers. De rapporten uitgebracht over den stand der meisjesschool te Basra en der jongensschool te Bahrein zijn zeer moedgevend en de verkoop van Bijbels is aanzienlijk. Deze beide steden liggen aan de westzijde van de Perzische golf (Bahrein) en in het diepe zuiden van Mesopotamië (Basra). Thans werken op dit veld reeds ongeveer dertig mannen en vrouwen, waaronder een paar die zich daartoe voorbereiden. Onder hen treffen wij weer enkele namen van Nederlandschen oorsprong aan, o.a. een paar, die wij al eerder ontmoetten, t.w. Van Moerdijk en om niet te vergeten dien van Zwemer. Dr. Cantine en Dr. Zwemer zijn de groote pioniers in dezen arbeid. Een jong taalgeleerde, die dezer dagen gaat promoveeren om daarna, zoo God wil, over Kairo naar Java te vertrekken, sprak mij met groot respect over het „kunnen” van Dr. Zwemer. Op deze vier terreinen die hun bijzondere belangrijkheid hebben voor den arbeid der Zending, waarop de grond zoo hard is, wijl zoo oud, doch die bij energieke en aanhoudende goede bewerking ook zulke rijke vruchten af kan werpen, werkt de Reformed.

Deze gedachte doet mij bijzonder goed!

De gereformeerde conceptie der waarheid in worsteling met oude en machtige valsche religies! Zij zal worstelen en boven komen, tot roem van Gods genade en zich een kracht Gods tot zaligheid betoonen in het midden der oude wereld. Het licht in Azië opgegaan kampt met de duisternis, neergestreken over die overoude volkeren en het zal zijn lichtstralen zenden in dien donkeren nacht. Daartoe mag de Reformed werken. Wat heerlijke en grootsche taak!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Naar vluchtigen indruk.

Naar aanleiding van een uitknipsel uit de „Geref. Kb.” voor Zutphen, dat voor een paar weken in onze Pers-schouw werd opgenomen, ontving ik een ingezonden stuk van Dr. Waterink. Uit latere correspondentie bleek mij echter, dat het hem het liefst zou zijn, indien ik zijn artikelje uit het laatste nummer van zijn Kerkbode overnam. Gaarne doe ik hem dit genoegen. Hier heeft men het:

Tengevolge van wat ik indertijd schreef naar aanleiding van de preek-Geelkerken, die in onze pers nogal opschudding verwekte, heeft een enkele redacteur gemeend, dat hij mijn naam moest noemen in een eigenaardige combinatie met enkele andere namen.

Ik wil beginnen met toe te geven, dat ik wellicht zelf tot zulk doen eenige aanleiding gaf. Immers toen ik mijn eersten indruk gaf van de preek-Geelkerken, gaf ik, alleen handelend over den inhoud, oftewel den materiele kant van de zaak, daarover een gunstig oordeel. Nu stond er wel duidelijk bij dat hetgeen ik schreef, geschreven was onmiddellijk na de ontvangst van de preek, en dus was 't een eerste vluchtige indruk, maar het stond er.

Nu spreekt het vanzelf, dat er ook veel waars

in de preek-Geelkerken staat; dat op zichzelf er geen enkele beslist ongereformeerde bewering in voorkomt, ja dat er zelfs wel positief Gereformeerde beweringen in gevonden worden, ook al voelt de preek hier en daar iets wat vreemd aan. Maar gehoord en gelezen de velerlei critiek, ben ik toch ook wel degelijk geneigd te zeggen: ja, als men de zaak zóó beziet, ware het beter geweest, dat Dr. Geelkerken althans in dien vorm zijn oordeel voor zich gehouden had, en met zijn graven zich in andere richting had bewogen.

En persoonlijk acht ik ten formeelen het optreden van Dr. G. allerminst te verdedigen. Zóó staan de zaken.

Ergo:

1e. Ik wijs ten eenenmale af een soort verdenking van „malcontentierigheid” oftewel „verkapte Netelenbosianisme”, die mij vanuit zekere richting bezwaren ging; ik ben gelukkig overtuigd en steil Gereformeerd, zooals mijn gemeente heel wel weet, en zooals ieder weet, die mij eenigzins kent, en die volgt wat onze Kerkbode schrijft.

2e. Het blijkt mij, dat wat wij (mijn gemeente en ik) zoo af en toe in onze Kerkbode praten, in brederen kring ook gelezen wordt; maar dan zonder het licht, dat er op behoort te vallen door de kennis van schrijver en geadresseerde (mijn gemeente) der stukjes.

3e. Het noopt mij in 't vervolg de uiterste voorzichtigheid te betrachten, en in elk geval me te wachten voor het geven van een eersien vluchtigen indruk.

4e. Ik wensch niet genoemd te worden in eenig verband met onkerkelijke, antikerkelijke, of kritische bewegingen. Daarvoor heb ik onze kerken en de Gereformeerde waarheid veel te lief.

Een enkele aantekening slechts.

1o. Uit de vermelding, dat het stukje geschreven werd onmiddellijk na ontvangst van de preek van Dr. Geelkerken, kon langs logischen weg nog niet worden afgeleid, dat Dr. W. daarmee een vluchtigen indruk weergaf, te meer waar hij een groot citaat uit die preek inlaschte.

2o. Inderdaad is het altijd onvoorzichtig, gelijk Dr. W. zelf toegeeft, op een eersten vluchtigen indruk zulk een beslist oordeel uit te spreken.

3o. Eenigen tijd geleden slaakte Dr. W. de klacht, dat zijn stem in een plaatselijke Kerkbode nieraard niet ver droeg, tenzij een of ander groot blad door aanhaling voor verdere verbreiding zorgde. Hieruit mocht worden opgemaakt, dat het hem niet onaangenaam zou zijn, indien de grootere pers van zijn schrijven notitie nam.

Intusschen willen onze lezers met de nadere toelichtingen wel rekening houden.

Drie richtingen.

Dat er in onze kerken wel eenig verschil van gevoelen op sommige punten bestaat, is voor ieder duidelijk. Dat er echter drie richtingen zijn en dus de richtingenstrijd binnen onze vesten zou zijn uitgebroken, dat wisten we niet. Een buitenstaander komt ons dat vertellen. Nu kan iemand, die niet tot zekeren kring behoort, soms onpartijdiger over de eigenaardigheden ervan oordeelen, dan wie er zelf deel van uitmaakt. Of dit hier echter het geval is, betwijfel ik. De buitenstaander, dien ik hier op het oog heb is Dr. J. J. van der Schuit, Chr. Geref. predikant te Amsterdam. Deze leidde Dr. Wisse in, toen hij in de Luthersche Kerk te Amsterdam sprak over: Mijn uitreden uit de Gereformeerde Kerken. Het verslag van de „N. Rot. Ck.” vat zijn openingswoord aldus saam:

Deze zeide, dat de Geref. Kerk drie richtingen heeft: 1o. De richting Netelenbos (de ethische richting); 2o. de Neo-gereformeerde richting, de richting van het verbondsmethodisme, welke spreker zou willen noemen de waterkrak aan den wijnstok der gereformeerde belijdenis; 3o. de gereformeerde richting, dat is spreker's en Dr. Wisse's richting, de christelijk-gereformeerde richting.

Is het Dr. v. d. Schuit misschien ontgaan, dat de Synode te Leeuwarden duidelijk te kennen gaf, dat er voor de eerst bedoelde richting in onze kerken geen plaats is? Weet hij wellicht ook niet, dat er in onze kerkelijke pers op werd aangedrongen, — naar aanleiding van geruchten, dat er zich in onze kerken schuilhouden, die met Dr. Netelenbos sympathiseeren —, dat deze zich kloek en ridderlijk zouden bekend maken en dat zich niemand aanmelde? En stel, dat er werkelijk enkelen bedekt onder ons voortleven, kan hiervan aan onze kerken een verwijt worden gemaakt? Of durft Dr. van der Schuit er voor instaan, dat ieder in zijn kerkgenootschap zuiver op de graat is en dat zich daar niemand verbergen kan?

En wat nu die waterkrak aan den wijnstok der Gereformeerde belijdenis en dat verbondsmethodisme betreft, een nadere uiteenzetting daarvan, systematisch en wel gedocumenteerd, zou ons niet onwelkom zijn.

Want wat Dr. B. van den Berg, predikant der Chr. Geref. Kerk in „De Rotterdammer” schrijft en waarvan de volgende zinsneden wel het meest typeerend zijn, mag toch zeker wel een vage en ongemotiveerde beschuldiging heeten. Men leze:

Is het de laatste tijden niet steeds meer openbaar geworden, hoever de kinderen van de vaderen afstaan? Is er naar het woord van Dr. Littooy geen vroege, dat ook velen van hen zich scharen onder die kringen, waar men zoo intellectueel geworden is, dat men heimelijk spot met het gezond mystieke leven des Geestes, dat het onaf-

scheidelijk kenmerk is van de heiligen van den O. en N. Dag en waarvan Schrift en ervaring alom gewagen?

Ach, men is zoo voldaan met eigen licht, dat men geen behoefte gevoelt aan het licht en de leiding des Geestes en in de plaats van den Psalm: Zend, Heer, uw licht en waarheid neder, liever een gezang zingt om te roemen van een zelf ontstoken licht.

Dat er heden ten dage ook in onze kerken een tekort is aan waarachtige mystiek, wordt onzerzijds niet verheeld. Toch mag niet vergeten, dat en in prediking en in geschrift dit gebrek onbeschroomd wordt aangewezen. De eenzijdige verstandsrichting viert heusich geen hoogtij.

En dan, staat de Chr. Geref. Kerk er zooveel gunstiger voor?

Het shibboleth.

Door Wisse's breuk is de veronderstelde wedergeboorte naar het schijnt het shibboleth geworden, waaraan men Gereformeerden en Christelijk Gereformeerden herkennen kan. Inzooover er van een principiële onderscheid tusschen beider kerken sprake was, lag dit voor mij in niets anders dan in het verschillend kerkbegrip. Vooral na hetgeen in 1905 op de Synode onze kerken was bepaald, dacht ik, dat onze Chr. Geref. broeders wel tot beter inzicht in wat wij leeren zouden komen. Wat willen zij? Vertolkt een inzender in „De Wachter” misschien hun gevoelen, als hij de tegenstanders van het besluit te Utrecht aldus schetst:

Daar zijn menschen, die van de veronderstelde wedergeboorte niets moeten hebben. Zij beschouwen de kinderen der geloovigen, de bondelingen dus, als onwedergeboren, totdat 't tegendeel blijkt. Zeer gaarne hebben ze dan ook, dat er iets krachtigs aan hen gebeurt, zooals met Paulus op den weg naar Damascus. Of dat men in Piëtistischen trant datum en uur van bekeering weet aan te geven. Als onwedergeborenen behandelen ze dan ook die kinderen, wijzen hen er op, dat die groote gebeurtenis nog bij hen moet plaats hebben en bidden voor hen of God spoedig dit wonder aan hen wil werken. Tegenover Christelijk onderwijs staan ze wat lauw, want wat zal men aan dooden beginnen? Eerst moet er heel wat anders gebeuren, zal zulk onderwijs uitwerking kunnen hebben. Over de jonggestorvenen trekken ze de schouders op. Het God zal zijn waarheid nimmer kronken, maar eeuwig zijn verbond gedanken, geeft hen slechts hoop, dat er in de toekomst op lateren leeftijd velen terecht zullen komen. Maar hoe ze het klaar spelen met art. 69 en 74 van den Catechismus en het doopsformulier is mij niet al te duidelijk, vooral met de dankzegging na den doop.

Stemvee?

Laat ons inmiddels voortarbeiten aan de reformatie onze kerken. Dat er nog heel wat te verbeteren valt, lijdt geen tegenspraak. Neem alleen maar eens het deelnemen aan de verkiezingen voor ambtsdragers! Dr. Laman kleurt niet te donker, als hij in het „Gereformeerd Kerkblad voor Drente en Overijssel” zegt:

Toch kon ook in onze Gereformeerde Kerk het deelnemen der manslidmaten aan de stemmingsn voor ambtsdragers veel beter zijn. We waren onlangs in een gemeente, welke naar schatting ongeveer een 180 belijdende manslidmaten telt (zeer naar den lagen kant berekend). Er was stemming voor ambtsdragers. Uitgebracht werden 40, zegge 40 stemmen. Om nog een ander geval te noemen, dat onze aandacht trok, Amsterdam's Gereformeerde Kerk telt naar de opgave in het Handboek pl.m. 10500 belijdende leden. 'k Neem aan, dat daarvan 3500 mannelijke belijdende leden zijn. Dat zal toch zeker zeer laag zijn geschat. Bij de laatste verkiezing voor een predikant in de vacature Dr. J. C. de Moor werden uitgebracht naar het Kerkeraadsverslag in de „Amsterdamsche Kerkbode” (officieel orgaan van de Geref. Kerk te Amsterdam) meldde, 909 stemmen.

En nu zijn dit geen uitzonderingsgevallen. 't Is algemeen bekend, dat dit verschijnsel zich in de meeste plaatsen voordoet, al doet men alle mogelijke pogingen om de leden actief te doen zijn door invloed te doen uitoefenen op de vorming van het grostal, door wijkvergaderingen enz. 't Wist er ons op, dat er zeer velen zijn, bij wie ook in onze kerken de hand met de kerk slap is; dat er zeer velen zijn, die niet verstaan, dat deelneming aan de kerkelijke verkiezingen niet van eigen welbehagen en keuze afhangt, maar roeping en plicht is, door den Koning der Kerk opgelegd.

Men heeft van liberale zijde onze menschen wel eens voor stemvee gescholden.

Nu, bij de kerkelijke verkiezingen blijkt daarvan niets.

Van stembwang zijn we afkeerig.

Maar stemplicht bestaat er van Christus' wege.

Elders beter?

Zijn de kerkelijke toestanden elders gezonder?

Ik geloof het niet.

Wij zijn door God nog buitengewoon gezegend.

Dat neemt niet weg, dat het ons wel interesseert hoe het elders geschapen staat en dat wij gaarne van het buitenland leeren, indien daar iets beters gevonden wordt. Met smaak luistert men naar prof. Slotemaker de Bruine, als hij het volgende in „Stemmen des Tijds” over kerk en openbaar leven in Amerika verhaalt:

Godsdienstigheid de regel, ongodsdienstigheid de uitzondering. Ten onzen is het anders; alleen noemen wij de ongodsdienstigheid met wat fraaier